

Llegir (II): canvis de la consonant palatal del radical

(ALDC, IX, 2016. *Llegir* [Infinitiu])

L'enunciat *llegir* del *Qüestionari* ha estat dividit en dos mapes amb els respectius comentaris: el mapa I (mapa 1358) analitza la variació de la vocal en el radical i prescindeix de la variació de la consonant palatal interna que es representa i s'estudia en aquest mapa.

L'infinitiu *llegir* deriva del llat. *LĒĜĒRE* que de 'recollir', 'escollir' (cf. el der. *elegans* 'que sap escollir, escollit; elegant' i en pellarès *bestiar de llista* 'bestiar escollit') va passar a 'llegir', amb palatalització de L- > [ʎ]- i canvi morfològic de conjugació (> **LEGIRE*, però amb la forma ant. residual *liger* < *LĒĜĒRE*). La G- seguida de vocal palatal va passar a iod, que, amb pronúncia africada (j), hauria passat a [dʒ], *lle[dʒ]ir*, que després s'hauria desafricat en [ʒ], *lle[ʒ]ir* (com en *fugir* < **FUGĬRE*, *mújol* < *MUGĬLE*, *sageta* < *SAGĬTTA*, etc.); aquesta interpretació que donava als meus alumnes de Dialectologia catalana, contrària a la que creu en el canvi invers de [ʒ] > [dʒ] (Coromines, Badia, Rasico), ha estat defensada per Lamuela (1984) i Casanova

(1990) i sembla que, al meu entendre, vindria reforçada per la distribució de les var. *lle[dʒ]ir*/*lle[tʃ]ir* en àrees tradicionalment conservadores com són el val., pall., rib., mall., men. i alg. La var. *lle[tʃ]ir* és resultat de l'ensordiment de la palatal que trobem en parlars ponentins i del Matarranya en nord-occ. i en val. central o apitxat (cf. *PALDC*, I, pàg. 25).

Altres canvis han afectat el pas a *lle[z]ir* 95, 149, amb dissimilació de palatals, i el de *lle[ʒ]ir* en *lle[ejʒ]ir* 147, per probable segregació d'una iod per la palatal, com ha passat en casos semblants en gallec (cf. Veny, 2015 a: 44). La var. ribagorçana *lleier* 100 és continuïtat d'àrea lingüística aragonesa (xistaví *leyere*, *Andolz*). Per a *lle[i]gir*, veg. mapa 1358.

Llegir (model *servir*) és l'única forma normativa des del *DOrt*, 1917; la *PEOLC Fonètica* considera no recomanable l'articulació *lle[tʃ]ir* (pàg. 17).

